

Remissyttrande

Rnr 51:14

Saco

Helena Larsson

Visselblåsare – Stärkt skydd för arbetstagare som slår larm SOU 2014:31

Sveriges Ingenjörer ansluter sig till Sacos remissvar med följande tillägg.

Sveriges Ingenjörer delar utredarens förslag om behovet av ett stärkt skydd för arbetstagare som slår larm. Däremot anser Sveriges Ingenjörer att lagen inte når upp till den nivå på tydlighet som var en av utredningens utgångspunkter.

Synpunkter på det nya lagförslaget

1 §

Det hade varit önskvärt att lagen innefattat alla anställda på en arbetsplats, dvs även inhyrda arbetstagare och konsulter. Definitionen på begreppet arbetstagare kunde hämta vägledning från diskrimineringslagen det vill säga inkludera även de som ”står till förfogande för att utföra eller utför arbete som inhyrd eller inlånad arbetskraft”. Detta även för att arbetstagare som står inför att larma inte ska känna tveksamhet om de är att anse som arbetstagare eller inte.

Arbetstagare som har en arbetskultur även utanför den aktuella arbetsgivaren torde stå bättre rustad för att ta de konsekvenser man som arbetstagare inför ett larm kan känna oro kring. Arbetstagare som är konsulter eller inhyrda skulle då vara skyddade både hos inhyrningsföretaget och hos det företag där de är anställda.

2 §

Sveriges Ingenjörer stödjer inte att man ska kunna göra undantag från aktuell lag genom kollektivavtal. Denna lag borde inte vara dispositiv utan det ska, särskilt mot bakgrund av samhällsintresset, vara en tvingande lagstiftning. Lagen utgör en skyddslagstiftning som ska komma alla arbetstagare tillgodo.

4 § 1 st

Utredningen tog fasta på att skulle bli ett tydligare regelverk för arbetstagare. Sveriges Ingenjörer är tveksamma kring att det ska finnas en avvägning för arbetstagaren vad gäller *allvarliga* missförhållanden. Detta definieras som brott på vilket fängelse finns i straffskalan. Detta resulterar, återigen, till att arbetstagaren måste värdera och ta ställning till om den aktuella händelsen faller in i lagens mening, vilket är svårt för arbetstagaren att avgöra utan vägledning i lagtexten. För arbetstagaren borde det vara riskfritt att slå larm internt om missförhållanden på arbetsplatsen.

4 § 2 st

Sveriges Ingenjörer ser inte att förutsättningen för att en arbetstagare ska kunna kontakta sitt förbund är att kollektivavtal ska föreligga mellan arbetsgivaren och arbetstagarorganisationen. Detta styrker mer arbetsgivare som just försöker hålla facklig påverkan och insyn på avstånd, vilket inte står i linje med bakgrunden till utredningen. Missförhållande torde vara mer vanligt förekommande hos oseriösa arbetsgivare som inte har kollektivavtal. För att kunna avgöra om det är fråga om ett allvarligt missförhållande måste man som arbetstagare kunna rådgöra med sitt fackförbund oavsett om detta har kollektivavtal med arbetsgivaren eller ej.

11 §

Sveriges Ingenjörer tycker att det är mycket bra att bevisbörderegeln är uppställd likt diskrimineringslagen.

Synpunkter på den nya regeln i arbetsmiljölagen (1977:1160)

3 kap 2 a §

För att komma tillrätta med osäkerheten vart man som arbetstagare ska vända sig vid ett eventuellt larm så borde alla arbetsgivare inrätta rutiner för detta eftersom visseblåsning bl.a. är ett viktigt samhällsintresse, vilket är ett av motiven till utredningen och då ska det vara enkelt att göra en anmälan om det allvarliga missförhållandet.

Kraven på att arbetsgivaren ska ha en fungerande "larmapparat" bör vara striktare mot bakgrund av att arbetstagare inte får larma externt före larm har skett internt och arbetsgivaren inte vidtagit åtgärder.

Övrigt

Sveriges Ingenjörer har på nära håll sett följder av arbetstagare som slår larm. Konsulter och egna företagare som har en trygghet utanför företaget är inte i samma beroendeställning och har kanske inte lika starka band till det företag där man arbetar som en anställd. Har man en kultur, ett umgänge och en plattform utanför arbetsgivaren kanske man har större mod och styrka att slå larm om allvarliga missförhållanden. Dessa grupper bör därför också omfattas av lagens tillämpningsområde.

Sveriges Ingenjörer befarar att de kriterier som uppställs i lagen leder till att lagen inte får den tydlighet som var avsedd. Syftet med lagen var att tydliggöra för arbetstagaren vilket skydd man omfattas av men då borde man ha eliminerat antalet "trösklar" arbetstagaren måste "ta sig över" för att larma. Om arbetstagaren först måste ta ställning till ett antal "kriterier" innan denne larmar så är Sveriges Ingenjörers uppfattning att detta kommer leda till att arbetstagare larmar trots att ett allvarligt missförhållande föreligger.

Det finns inget i det aktuella lagförslaget som säger att arbetstagaren ska gå fri från ersättningsskyldighet i de fall lagen är tillämplig. Det kan därmed inte uteslutas att arbetstagaren kan komma att bli skadeståndsskyldig till arbetsgivaren enligt en annan lagstiftning vilket borde regleras. Som regelverket ser ut nu kan en arbetstagare både erhålla skadestånd och bli skyldig att betala skadestånd.

Sveriges Ingenjörer är sammanfattningsvis positiva till att skyddet för arbetstagare som slår larm vidgas och tillstyrker utredningen i stort med de justeringar som ovan redovisats.

Sveriges Ingenjörer

Peter Larsson
Samhällspolitisk direktör

Maria Calme
Biträdande förbundsjurist